

Samkörning av databaser – Är lagen ett hinder?

Alexander Ankarberg

KANDIDATUPPSATS

SAMKÖRNING AV DATABASER - ÄR LAGEN ETT HINDER?

ALEXANDER ANKARBERG

EXAMINATOR: KLAS GÄRE
HANDLEDARE: LARS-ERIC LJUNG

APPLIED SOCIAL SCIENCE, 10 CREDITS(15 ECTS), BACHELOR LEVEL

2006

VÄXJÖ UNIVERSITY
MATEMATISKA OCH SYSTEMTEKNISKA INSTITUTIONEN
PG VEIDES VÄG 6 OCH 7 44343 VÄXJÖ
TFN: +46 (0) 470-70 80 00

BACHELOR THESIS

COMPARISON OF DATABASES – IS THE LAW AN OBSTACLE?

ALEXANDER ANKARBERG

EXAMINER: KLAS GÄRE
TUTOR: LARS-ERIC LJUNG

APPLIED SOCIAL SCIENCE, 10 CREDITS(15 ECTS), BACHELOR LEVEL

2006

VÄXJÖ UNIVERSITY
MATEMATISKA OCH SYSTEMTEKNISKA INSTITUTIONEN
PG VEIDES VÄG 6 OCH 7 44343 VÄXJÖ
TFN: +46 (0) 470-70 80 00

FÖRORD

Kandidatuppsatsen utgör en del av den systemvetenskapliga utbildningen vid Växjö Universitet. Författaren har valt att belysa ett ämne som för varje dag blir angelägnare och som idag är högaktuellt. Hur samkör myndigheter databaser och i vilken utsträckning görs detta? Denna uppsats ska ta reda på hur lagen ställer sig till samkörning av register, plocka fram det positiva men också kommentera de negativa effekterna som samkörning kan medföra. Intresset för att få svar på dessa frågor uppkom då författaren själv flera gånger upplevt att mycket onödigt information existerar i samhället, information som i praktiken kan plockas från en och samma källa. Det valda ämnet är ett ganska svävande ämne som de flesta individer ofta har en bestämd åsikt om. Frågeställningen kan delvis kännas lite upprorisk mot de konventionella systemen. Dock finner författaren ämnet så viktigt att det kräver belysning och granskning. Uppsatsen kan hos vissa människor ha en förmåga att röra upp känslor och alla människor har en egen uppfattning om samkörningar. Författaren rekommenderar dock läsaren att lägga dessa till sidan och läsa uppsatsen med ett öppet sinne.

Uppsatsen påbörjades för snart 2 år sedan. Under denna tid så har vissa saker som tagits fram i uppsatsen infriats och blivit en del av vardagen. Detta kan vara lite vilseledande då man läser uppsatsen.

Författaren vill rikta ett speciellt tack till nedanstående för feedback, stöd och rådgivning under arbetets gång.

- Lars Erik Ljung för handledning.
- Den matematiska och systemtekniska institutionen, MSI.
- Alla andra som jag har kommit i kontakt med via e-mail och telefon.

Göteborg, maj 2006

Alexander Ankarberg

SAMMANFATTNING

- Titel:** Samkörning av databaser – Är lagen ett hinder?
- Författare:** Alexander Ankarberg, Systemvetenskapliga programmet, Matematiska och Systemtekniska Institutionen, Växjö Universitet.
- Handledare:** Lars Eric Ljung
- Problemdiskussion:** Allt eftersom utvecklingen i samhället framskrider och informationsflödet ökar så kommer databaser och samkörning att dessa att bli allt viktigare. Man har eventuellt en del att vinna på att utnyttja tekniker som i dag redan finns. Det är i dagens läge till viss mån lagstiftat mot att i full skala samköra register, så vad säger lagen egentligen om samkörningar och vilka möjligheter finns det i framtiden?
- Syfte:** Syftet med denna uppsats är att se på hur är lagen ett hinder för samkörning av register och säger lagen att samkörningar av databaser inte får äga rum och i så fall vart? Vilka tekniska möjligheter finns det med samkörningar, om lagen tillåter det? Hur kan framtidens databassystem se ut rent tekniskt och vilka för och nackdelar finns för användarna?. Uppsatsen ska förklara grundligt och diskutera på djupet om de fördelar och nackdelar som ett komplexare system för med sig.
- Metod:** Författaren har attackerat problemen från två håll. Från empirin (induktion), och från teorin (deduktion). Denna uppsats är utförd på ett sätt som genererar en kombination av induktion och deduktion. En kombination av dessa skapar abduktion. Med detta hoppas författaren att problemen angripits från så många vinklar som möjligt och då i förlängningen att svaren blivit så myckna och uttömmande som möjligt. En undersökning som grundar sig på intervjuer har också genomförts.
- Slutsatser:** Lagtexten är inte anpassad för dagens teknik. Lagen är delvis ett hinder för att samköra register trots att det kanske skulle kunna spara in enorma summor både för myndigheter och för privatpersoner. Det finns emellertid möjligheter och för varje dag som går uppdragas mer och mer av problematiken. Samkörning strider i dag mot lagtexten men väljer man i dag att samköra register så finns de möjligheter. Det finns sätt att gå runt lagen som hjälper till samkörning. Författaren har tagit fram ett sätt där det går att skapa säkerhetsklasser och klassa information för institutioner. Framtiden ser ljus ut i dag är det inte möjligt att samköra register i full skala.
- Nyckelord:** Databaser, Samkörningar, Optimering, Byråkrati, Effektivisering, Register, Medgivande, PUL, BKS, Elektroniska spår.

ABSTRACT

- Title:** Comparison of databases – Is the law an obstacle?
- Authors:** Alexander Ankarberg, Applied Information Science.
- Tutors:** Lars- Eric Ljung
- Problem:** Cross running databases is getting more and more significant during the development of the information flow. There are huge benefits if we start to use the technique that already exists. The law is today an obstacle, so what would happen if the law wasn't so stern. My question is: " why don't we cross run databases more efficient between parts of institutions"
- Aim:** The purpose of this essay is to evaluate why institutions does not cross run databases and start a discussion. There are possibilities that we today does not use. One aim is also to find solutions so that we can start to use the techniques. The essay will explain the fundamentals and discuss both the advantages and the disadvantages in depth.
- Method:** The author has approached the problem from two ways. From induction and deduction which combined is abduction. The author hopes that this results in as many points of angles as possible. And the answers will be as complete as possible. The essay also includes an inquiry which is based on interview with ordinary people.
- Conclusions:** The law is not up to date nor made for today's technique. It is in some ways an obstacle for a more efficient system and it could save enormous amounts of money for both the government and common man. There is hope though, and small revolutions happen every day. There is also ways to go around the law and make things possible and make the system more efficient. That is with agreement from the person that the information is about. There is also one possibility with safety classes, to put a number on information.
- Keywords:** Databases, cross running, optimising, effectively, register, consenting, electronic traces, PUL, BKS, bureaucracy

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	10
1.1	BAKGRUND	10
1.2	PROBLEMFÖRMULERING	11
1.3	SYFTE	12
1.4	FÖRTYDLIGANDE FRÅN FÖRFATTAREN.....	12
2	GENOMGÅNG AV LITTERATUR.....	13
2.1	DATABASER.....	13
2.1.1	<i>Distribuerade databaser</i>	<i>13</i>
2.1.2	<i>BKS – Behörighetskontrollsystem.....</i>	<i>14</i>
2.1.3	<i>Förekommande termer och uttryck.....</i>	<i>14</i>
2.1.4	<i>Brandvägg, virus och övriga skydd</i>	<i>15</i>
2.1.5	<i>Virusskydd och antivirusprogram.....</i>	<i>15</i>
2.2	LAGTEXT OCH DATAINSPEKTIONEN.....	15
2.2.1	<i>Internationellt</i>	<i>15</i>
2.2.2	<i>Statsmaktsregister.....</i>	<i>16</i>
2.2.3	<i>Personuppgiftslagen PUL.....</i>	<i>16</i>
2.2.4	<i>Inkassolagen Ikl.....</i>	<i>18</i>
2.2.5	<i>Kreditupplysningslagen KuL</i>	<i>18</i>
2.2.6	<i>Offentlighetsprincipen, tryck- och yttrandefriheten.....</i>	<i>18</i>
2.3	ELEKTRONISKA SPÅR	19
2.4	SAMKÖRNING AV REGISTER	19
3	METOD	21
3.1	VETENSKAPLIG METOD	21
3.2	TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	22
4	EMPIRI.....	24
4.1	ACCESS OCH UTBYTE.	24
4.2	ELEKTRONISKA SPÅR OCH DETALJHANDELNS KUNDKORT	24
4.3	SKATTEVERKET	25
4.4	UNDERSÖKNING.....	26
4.4.1	<i>Viktning.....</i>	<i>26</i>
4.4.2	<i>Frågor.....</i>	<i>26</i>
4.4.3	<i>Underökningens svar</i>	<i>28</i>
4.4.4	<i>Kommentarer som erhållits vid undersökningen.</i>	<i>28</i>
5	ANALYS	30
5.1	ACCESS OCH UTBYTE.....	30
5.1.1	<i>Information inom Norden</i>	<i>30</i>
5.1.2	<i>Känsliga uppgifter</i>	<i>31</i>
5.2	ELEKTRONISKA SPÅR	31
5.3	LADOK.....	32
5.4	MEDGIVANDE	33

5.5	INFOTORG	33
5.6	HUR KAN DET SE UT?	34
5.7	MÖJLIGHET ATT STYRA BKS	36
5.7.1	<i>Begränsning med BKS</i>	36
5.8	SÄKERHET.....	39
5.8.1	<i>Vakande organisation</i>	40
5.8.2	<i>Systems kompatibilitet</i>	40
5.9	PAPPERSREDUNDANS	40
6	SLUTSATSER.....	41
6.1	ACCESS OCH UTBYTE	41
6.2	UTVECKLING.....	42
6.2.1	<i>Register i USA</i>	43
6.3	SÄKERHET.....	43
6.3.1	<i>Undersökning</i>	43
6.4	MEDGIVANDE.....	43
6.5	SKATTEVERKET.....	44
7	DISKUSSION.....	45
7.1	ÖVRIGA ASPEKTER.....	46
7.1.1	<i>Varför finns inte redan systemet?</i>	47
7.1.2	<i>Förslag till fortsatt forskning</i>	48
8	REFERENSER.....	49
9	GRAFISK INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	51
	MATEMATISKA OCH SYSTEMTEKNISKA INSTITUTIONEN.....	52

1 INLEDNING

Inledningen behandlar bakgrunden till varför författaren har valt att belysa ämnet, problemställningen, samt syftet med uppsatsen. I inledningen tar författaren även upp de avgränsningar som görs av frågeställningen. Meningen med bakgrunden är att läsaren ska få en överblick över problemområdet som senare avsmalnas i problem och syfte.

1.1 Bakgrund

Ser man till användarvänligheten vid samhällets institutioner så är den knappast optimal. Blanketter fylls i vid olika tillfällen men har ibland samma syfte och kräver ofta likvärdig information. Skillnaden kan vara ett par rader. Detta beror till stor del på att institutioner och myndigheter inte samkör information och databaser med varandra. Vid bearbetning av flera ärenden på en och samma institution så borde en inmatning av information vara tillräcklig. Varför man inte skapar systemet beror på lagtexten.

Alla som någon gång haft kontakt med en myndighet har säkert upplevt att man gång på gång uppmanas att fylla i likvärdig information. Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassan och försäkringskassan är några av de institutioner som ofta kräver diverse information vid likvärdiga ärenden. Samtliga institutioner kräver oftast pappersoriginal som sedan hamnar i en databas. Varför ska allting vara i pappersoriginal och varför kan inte institutionerna koppla upp sig mot en gemensam databas? Frågan är bara vad lagen säger och hur den fungerar i praktiken?

Myndigheters arbete blir mer komplicerat när man inte har tillgång till samma information. Detta gynnar både felmarginalen samt underlättar för bedragare. Med en sammanlänkad eller distribuerad databas skulle både tid och pengar sparas. Under skrivandet av denna uppsats kom TV programmet "Kalla Fakta" (2005-03-16) att göra tre program om just fuskandet. Försäkringskassans undersökning kom till slutsatsen att svinnet uppgår till minst tre miljarder kronor årligen på grund av att register inte samkörs i större utsträckning. Vissa personer utnyttjar sjukpension, jobbar heltid samtidigt som de uppbär arbetslöshetsersättning. Kan detta reduceras med enkla tekniska lösningar? Individer i samhället som bluffar sig till ekonomiska fördelar har funnits länge. Dock har man de senaste åren insett att man kan reducera fuskandet genom att samköra ett fåtal register.

En viktig motpol i denna diskussion är den personliga integriteten som man måste vara mycket försiktig med.

Först och främst är detta en fråga som kommer röra Sverige och den svenska lagstiftningen, men ju mer vi närmar oss Europa och EU så kommer den europeiska lagstiftningen att ta över eller komplettera den svenska. Den europeiska lagstiftningen är

mer övergripande och den som i slutändan är bestämmande över svensk lag. Man kan alltså redan i dag överklaga svensk lag till högre instanser.

Information mellan vissa institutioner delas redan i dag, men uppdateras inte i realtid. Detta innebär att du till exempel kan ha olika hemadresser i olika databaser. Även om en myndighet kan läsa information hos en annan myndighet så kan de alltså inte skriva eller uppdatera den andra partens databas.

Alla användare och institutioner kommer ju att behöva olika uppgifter, men detta skulle kunna regleras genom ett så kallat BKS (behörighetskontrollsystem) där olika användare får tillåtelse att ta del av olika kategorier av uppgifter. På så sätt minskar redundansen samt att fusk förhindras vilket skulle kunna spara in stora summor. Informationen finns redan i databaser. Det som behöver göras är att skapa ett funktionellt BKS, samt att sammanlänka informationen och skapa en ansvarig institution, en kontrollorganisation.

1.2 Problemformulering

Potentialen i att samköra databaser är rent tekniskt och ekonomiskt enorm. Den personliga integriteten kan dock kränkas och i dag är det även lagstiftat mot att i full utsträckning samköra databaser. Den svenska lagen är i många avseenden dispositiv, alltså inte konkret utan måste många gånger tolkas. Det blir då svårt att påvisa exakt vart det står i lagtexten att databaser inte får samköras.

Information har alltid varit viktig och i takt med att samhället digitaliseras och utvecklas så blir exakt information viktigare och viktigare. Redundans får en större felmarginal när frekvensen av inmatningar höjs. Många företag och institutioner hanterar information digitalt och sparar informationen i databaser så att de även kan användas för framtida bruk. Information om privatpersoner finns i mängder av databaser men dessa samkörs inte. Man väljer alltså att inte utnyttja teknikens fulla kapacitet. Detta innebär också att om endast en databas uppdateras så blir innehållet i de andra databaserna felaktigt eller inkomplett.

På grund av att lagen i dag hindrar samkörning så har myndigheter inte utvärderat den tekniska potentialen i denna i en större omfattning (skatteverket, 2005). I uppsatsen så kommer författaren även att simulera potentiella system och plocka fram de fördelar och nackdelar som dessa kan föra med sig.

1.3 Syfte

Lagen och tekniken är som angivits tidigare inte uppenbar och syftet med denna uppsats är att ta reda på:

- Hur är lagen ett hinder för samkörning av register? Säger lagen att samkörningar av databaser inte får äga rum och i så fall vart?
- Vilka tekniska möjligheter finns det med samkörningar, om lagen tillåter det?
- Hur kan framtidens databassystem se ut rent tekniskt och vilka för och nackdelar finns för användarna?

1.4 Förtydligande från författaren

Ämnet i denna uppsats frambringar åsikter oavsett om läsaren ställer sig positiv eller negativ till samkörningar av register. Författarens enda personliga åsikt är att han inte tror att myndigheter kommer att använda sig av pappersoriginal i framtiden och att någon form av samkörning tar vid inom de närmsta 100 åren. Om detta sedan är positivt eller negativ är upp till läsaren att ta ställning till. Författaren tror vidare att mycket av det som i dag inte existerar men som är inbegripet i denna uppsats förr eller senare blir verklighet. Författaren förundras verkligen över fenomenet av att så många möjligheter ligger nära till hands med endast ett par små justeringar i lagtexten.

Författaren vill också poängtera att delar av materialet är av någorlunda drastisk karaktär. Detta material finns medtaget för att tydligt påvisa för- och nackdelar då författaren tycker att detta framkommer tydligare i stor skala. Dock så kan ett litet steg också skapa en stor förändring i dessa sammanhang.

Rekommendationen är att under genomgången av denna uppsats frånse från personliga värderingar tills texten är avslutad då denna uppsats strävar efter att nå objektivitet.

2 GENOMGÅNG AV LITTERATUR

I genomgång av litteratur har författaren för avsikt att beskriva tidigare publicerat material som är relevant för uppsatsen. Avsnittet kommer i första hand behandla databaser samt deras hjälpmedel och funktioner. Författaren behandlar även lagen och de övergripande regler som finns med i lagtexten.

2.1 Databaser

En databas är enkelt sammanfattat en samling likvärdig information som har samlats på en och samma plats i ett system. Man kan sedan läsa, skriva eller exekvera (samköra) denna databas. Vid användandet av databaser underlättar man arbetet när man söker efter information. Man kan säga att informationen genomsöks på ett mycket effektivare sätt om man jämför med en vanlig samling information. Det faller sig mycket enklare att söka igenom en databas än att börja bläddra i en pappershög.

2.1.1 Distribuerade databaser

En distribuerad databas är en databas som har tagits ner i mindre delar och som lagras i olika noder av ett nätverk. Användare behöver inte veta något om detta.

En distribuerad databas är en samling data som logiskt tillhör ett och samma system men som fysiskt sprids över många noder (datorer) i ett nätverk.
(Göte Sylén, 2001)

Det finns både fördelar och nackdelar med en distribuerad databas. Fördelen är att ett distribuerat databassystem kan växa utan problem för användaren. Det är även pålitligare och kan rulla vidare även om vissa noder har slagits ut. Det som då händer är att den utslagna noden inte går att köra, allt annat fungerar som vanligt.

Se Fig. 2.1 Det blir även kortare och effektivare accesser i ett distribuerat databassystem då den stora databasen har blivit många fler mindre databaser som går snabbare att söka igenom. Snabbheten gäller ju då man söker igenom själva databasen. Dock har distribuerade databaser en förmåga att göra nätet långsammare då den ofta accessar över nätverket. En annan negativ aspekt är säkerställningen av uppdateringen av alla poster i alla delar av systemet.

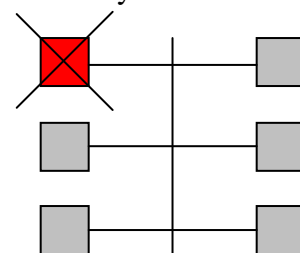

Fig.2.1

2.1.2 BKS – Behörighetskontrollsystem

BKS eller behörighetskontrollsystem är som det låter ett kontrollsystem för behörighet, dvs. ett system som ger specifika användare access till förutbestämd information. I ett datasystem så behöver inte alla användare ha tillgång till all information. I en distribuerad databas använder man ett BKS som ger olika användare olika tillgång till information. Dessa BKS sköts ofta av en ansvarig person eller myndighet som sätter begränsningarna.

2.1.3 Förekommande termer och uttryck

Dessa termer och uttryck relaterar till resterande delar av uppsatsen.

Personuppgiftsansvarig

Den eller de som bestämmer om varför och hur personuppgifter skall behandlas kallas personuppgiftsansvariga. Vanligtvis är detta en juridisk person det vill säga ett bolag, en myndighet eller en person som oftast är en näringsidkare.

Personuppgiftsbiträde eller handläggare

Med personuppgiftsbiträde avses den som behandlar och använder sig av personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. Det kan handla om en anställd eller ett externt inhyrt företag.

Personuppgiftsombudet (Puo) är en fysisk person som på uppdrag av den personuppgiftsansvarige på egen hand skall se till att personuppgifter behandlas på ett lagligt och korrekt sätt. Personuppgiftsombudet skall klargöra eventuella brister för den personuppgiftsansvarige. Om personuppgiftsombudet antar att den personuppgiftsansvarige bryter mot datainspektionens uppmaningar, skall denne försöka rätta till detta snarast. Ombudet ska föra en förteckning över register och annan behandling av personuppgifter och hjälper registrerade att få felaktiga uppgifter rättade. Personuppgiftsombudet har påtryckningar på sig både från de anställda som denne företräder, men också från Datainspektionen som utför kontroller. Är detta inte möjligt skall uppgiftsombudet anmäla detta till Datainspektionen. Personuppgiftsombudet är välkommet att vara med och diskutera och försöka komma fram till direktiv och förordningar.

(Behandling av Personuppgifter, 2002)

Institution. Detta är det uttryck som författaren kommer att använda sig av i uppsatsen. Med institution menas en myndighet, del av myndighet eller organisation, främst inom den offentliga sektorn.

Samkörning. Med detta menar författaren i uppsatsen att register/databaser korskörs för att använda sig av information. Man behöver då endast göra en inmatning av data.

2.1.4 Brandvägg, virus och övriga skydd

En brandvägg är ett program som ligger i bakgrunden av datorns funktioner och kontrollerar trafiken genom portarna. I en dator så finns det portar som leder in och ut. Alla program i datorn har sin egna förutbestämda port, till exempel Telnet, e-mail eller en web browser. Man har med hjälp av en brandvägg möjlighet att kontrollera dessa portar, man kan blockera vissa och ge andra tillgång till ett nätverk. Det finns också möjlighet att sätta villkor på varje specifik port. Exempel på detta är att bara låta vissa få tillträde att koppla upp sig mot en dator samtidigt som resterande nekas åtkomst.

Se fig. 2.2

2.1.5 Virussydd och antivirusprogram

Virus är ett program som är skapat för att i första hand förstöra eller snoka i andras datorer och nätverk. Ett antivirusprogram kontrollerar datorn och letar reda på virus. Om programmet identifierar virus så hjälper det till att ta bort eller kapsla in det. *Se fig. 2.2.*

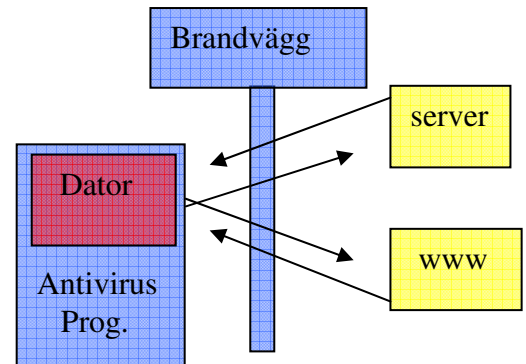

Fig. 2.2

2.2 Lagtext och Datainspektionen

Den svenska Datainspektionen grundades 1973 och hade då som uppgift att kontrollera stordatorerna som var på frammarsch. Man var orolig för utvecklingen och skapade världens första datalag. Framförallt var man orolig för hur stordatorerna kunde användas för att sammanställa information om enskilda personer. Datainspektionen är Sveriges nationella tillsynsmyndighet för hur personuppgifter ska hanteras enligt *Schengenkonventionen*, *Europolkonventionen* och EU:s konvention om *tullinformationssystemet*. Denna myndighet ansvarar för tillsyn och upprätthållande av nedanstående lagar. Datainspektionen ansvarar för att det skrivs förordningar samt att lagen efterföljes. De utför regelbundna kontroller och kan även förbjuda individer att behandla personuppgifter och hota med vitesföreläggande eller utfärda böter.

(http://www.datainspektionen.se/om_datainspektionen/historik.shtml)

2.2.1 Internationellt

Datainspektionen medverkar i 29-gruppen. Detta är en enhet inom EU som ska se till att dataskyddsdirektivet tillämpas och följs inom medlemsstaterna. De ska även uppdatera och ge råd till EU-kommissionen om förslag till ändringar i direktivet. 29-gruppen sammanträder i Bryssel ungefär varannan månad. Datainspektionens chefer träffas årligen och diskuterar dataskyddsfrågor vid internationella möten. Ett av dessa möten är ett EU-datachefsmöte och ett annat är ett nordiskt datachefsmöte. På det nordiska mötet anordnas dessutom ett årligt möte för handläggare och ett för teknisk personal. 29-

gruppen är endast en rådgivande grupp och har alltså ingen beslutanderätt utan lägger fram förslag och uppdaterar det beslutande organet om var som gäller och hur det ser ut i Europa.

Sverige är restriktiva gällande samkörning och tillgänglighet av känslig information. På andra sidan av skalan finns USA som inte alls har samma regler och det finns en helt annan möjlighet att införskaffa information.

(Samkörning av mikrodata inom och mellan Statistikansvariga myndigheter, 2003)

2.2.2 Statsmaktsregister

Vissa stora centrala myndigheters register regleras av särskilda registerförfattningar. Dessa så kallade statsmaktsregister har skapats särskilt av riksdag och regering.

I de särskilda registerlagarna finns det ofta väldigt specifika bestämmelser om hur personuppgifter får behandlas av myndigheten. Det är inte ovanligt att man från början till slut räknar upp vilka andra myndigheter som får ta del av registret och till vilka användningsområden uppgifter från registret får lämnas ut. Exempel på statsmaktsregister är: Det statliga personadressregistret (SPAR) som innehåller uppgifter om alla som är folkbokförda i Sverige. Detta register används för att uppdatera adressuppgifter hos myndigheter och enskilda. Dessa register regleras av lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret. Även socialförsäkringsregister som används för att administrera socialförsäkringar hos de allmänna Försäkringskassorna, Premiepensionsmyndigheten eller Riksförsäkringsverket regleras av socialförsäkringsregisterlagen (1997:934).

(www.datainspektionen.se/fragor_svar/personuppgifter/pul8.shtml)

2.2.3 Personuppgiftslagen PUL

Den 24 oktober 1998 trädde personuppgiftslagen i kraft, som syftar till att hindra att den personliga integriteten kränks vid behandling av personuppgifter (personuppgiftslagen (SFS 1 998:204)). Lagen gäller för behandling av personuppgifter i hela samhället, det vill säga för verksamhet som bedrivs av såväl myndigheter som enskilda. Lagen bygger på gemensamma regler som har beslutats inom EU- *Dataskyddsdirektivet*. Övriga länder inom EU har alltså samma regler. Detta gör att det blir enklare vid lagstiftning men också viktigare med sekretess och utlämnande/skyddande av uppgifter. I personuppgiftsförordningen (1 998:1191) har regeringen meddelat kompletterande föreskrifter i anslutning till lagen. Uppgifter som behandlas under lagen måste naturligtvis vara relevanta och korrekta. Man får samtidigt inte använda data till andra ändamål än vad de är insamlade till. Enligt PUL är det bara myndigheter som får registrera information om personer i en databas. Det finns dock vissa undantag och det är när datainspektionen har gett ett särskilt tillstånd till detta. Det tillståndet söks hos datainspektionen. Genom personuppgiftslagen upphävdes 1973 års datalag, *datalagen* (www.datainspektionen.se). När man i lagen pratar om att uppgifter behandlas så omfattar det: insamling, registrering, lagring, bearbetning och spridning men även utplåning. I PUL finns det främst regler om hur personuppgifter får behandlas och hur dessa lagar ska följas. Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen.

(Behandling av personuppgifter, 2002)

Nedan kommer en övergripande sammanfattning av PUL med kommentarer och förtydligande. *Dessa punkter kommer från datainspektionen:*

- Människor skall skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter.
- Personuppgiftslagen gäller inte vid behandling av personuppgifter som ett led i en verksamhet av rent privat natur.
- Bestämmelserna i lagen tillämpas inte i den utsträckning att de skulle strida mot grundlagsbestämmelserna om tryck och yttrandefrihet eller inskränka offentlighetsprincipen. Inte heller på journalistisk, konstnärlig eller litterär verksamhet.
- Om det i en annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen gäller de bestämmelserna i stället.
- Ansvaret för att behandling av personuppgifter sker på ett lagligt sätt läggs i första hand på den som behandlar sådana uppgifter. Datainspektionen utövar tillsyn över att personuppgiftslagen efterlevs.
- Personuppgiftslagen ställer upp vissa grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Dessa krav innebär bl.a. att personuppgifter bara får behandlas för vissa bestämda ändamål.
- Personuppgifter får om de grundläggande kraven är uppfyllda, i princip behandlas bara om den registrerade lämnar sitt samtycke till det. Från denna regel finns dock flera undantag, t.ex. om det är nödvändigt
 - vid myndighetsutövning
 - när en arbetsuppgift av allmänt intresse skall utföras
 - för att den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra en rättslig skyldighet
 - för att ett avtal med den registrerade skall kunna fullgöras
- För behandling av känsliga personuppgifter – t.ex. om politiska åsikter eller hälsa gäller särskilt stränga regler. Detsamma gäller överföring av personuppgifter till andra länder.
- Den registrerade har rätt till information om behandling av personuppgifter som rör honom eller henne.
- Den som bryter mot personuppgiftslagen kan bli skadeståndsskyldig eller dömas till fängelsestraff.

(http://www.datainspektionen.se/fragor_svar)

2.2.4 Inkassolagen IkL

Den som ska driva in fordringar för någon annans räkning, eller fordringar som har övertagits för indrivning måste normalt ha tillstånd från Datainspektionen. För att få tillstånd krävs att någon i företagets ledning har som det på fackspråk heter ”sakkunskap inom inkassoområdet” och är ”omdömesgill”.

2005 hade cirka 200 företag ett sådant tillstånd. Datainspektionen ser till att företagen iakttar god inkassosed, vilket innebär ett seriöst beteende mot den som är skyldig pengar. Vissa kreditmarknadsbolag bedriver inkasso. Även dessa ska naturligtvis följa IkL (dessa står under Finansinspektionens tillsyn). De allra flesta uppgifterna som används finner man i databaser som är mer eller mindre ihopkopplade.

(Behandling av personuppgifter, 2002)

2.2.5 Kreditupplysningslagen KuL

Kreditupplysningsföretag samlar in uppgifter om företags och om enskilda personers ekonomiska och personliga förhållanden. Alla människor över 15 år finns registrerade hos de största kreditupplysningsföretagen. KuL ska i första hand skydda de registrerade, men lagen ska också bidra till en effektiv kreditupplysning. Uppgifter om privatpersoner får bara lämnas ut om det finns skäligt behov, till exempel vid kreditprövning, eller om en större affär skall äga rum. Personen som kollas upp ska få en kopia på informationen för att kunna kontrollera att allting är som det ska och att det inte förekommer felaktiga uppgifter.

Den som bedriver kreditupplysning ska normalt ha tillstånd från Datainspektionen. I dag har cirka femton företag sådana tillstånd. Datainspektionen kontrollerar att verksamheten sköts på ett korrekt sätt. Ett företag som missköter sig kan bli skadeståndsskyldigt och den ansvarige kan dömas till böter eller fängelse.

(Behandling av personuppgifter, 2002)

2.2.6 Offentlighetsprincipen, tryck- och yttrandefriheten

Offentlighetsprincipen innebär att myndigheterna är skyldiga att lämna ut allmänna handlingar till den som begär det, såvida inte sekretess gäller. Bestämmelserna i personuppgiftslagen får inte tillämpas så att offentlighetsprincipen inskränks. Bestämmelserna om tryck och yttrandefrihet i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen står också över bestämmelserna i personuppgiftslagen.

2.3 Elektroniska spår

Varje gång som du handlar eller passerar en viss punkt i samhället så registreras detta utan att du är medveten om det. Genom att till exempel spara alla dina kontokorts transaktioner i en databas kan man få en ganska tydlig bild om enskilda individer, om vart de rör sig och vad de väljer att lägga sina pengar på. Uppgifterna kallas för *elektroniska spår*. Dessa uppgifter kan handla om den tjänst eller de varor som du köpte och vad det kostade, tidpunkten, platsen, butiken, hotellet eller bussturen etc.

Ett elektroniskt spår innehåller minst en uppgift som kan kopplas till dig. Exempel på detta är kodnummer, kundnummer, telefonnummer, bilnummer, personnummer, namn och adress.

De absolut vanligaste elektroniska spåren finns i kundregister, men man lämnar elektroniska spår även i andra sammanhang, t.ex. när man surfar på Internet eller när man använder sitt passerkort på arbetsplatsen. Kundregister med elektroniska spår finns bl.a. hos:

- Detaljhandel som använder kundkort
- Kontokortsföretag
- Telebolag
- Hotell
- Resebyråer
- Buss-, taxi- och flygbolag
- Bibliotek
- Kreditbolag

Utomlands är det vanligt med så kallade data warehouses som har stora mängder personuppgifter lagrade i databaser. Informationen säljs ibland till tredje part för olika ändamål. Även sådan försäljning kan kräva tillstånd från Datainspektionen. Detta innebär att företag på andra sidan jordklotet kan ha en hel massa information om individer i Sverige. Det står i datalagen vilka uppgifter som räknas som känsliga. Exempel på dessa uppgifter är brott, hälsa, sjukdom, ras, religion, sexuell läggning och politisk uppfattning. Andra handlar om vilka böcker man läser och annan litteratur som konsumeras av en specifik person. För att få registrera känsliga personuppgifter krävs förutom licens också ett särskilt tillstånd från Datainspektionen.

(Datainspektionen informerar - Elektroniska spår i kundregister, 1997)

2.4 Samkörning av register

2005-12-24 publicerar Helsingborgs dagblad en artikel där generaldirektörerna Mats Sjöstrand, Skatteverket, och Curt Malmberg, Försäkringskassan i en debattartikel skriver om samkörning av register. Anledningen till att de vill samköra register är att de vill stoppa bidragsfusk. Som exempel nämner de familjer, som på pappret är skilda men där ena parten skenskriver sig på en adress för att den andra felaktigt ska få bostadsbidrag.

Det finns stora pengar att hämta med ökad kontroll. Enbart de uteblivna skatteintäkterna från landets svartarbetare beräknas till mellan 60 och 70 miljarder kronor per år, enligt SVT Aktuellt.

”Att detta i dag inte är tillåtet på grund av sekretesslagen är orimligt, anser generaldirektörerna på de två myndigheterna”

Det är bidragsfusket som man vill åt med samkörningarna och detta är i dag inte tillåtet enligt lag. Vidare skriver de i artikeln att de kräver en lagändring. Skatteverket får exempelvis inte berätta för Försäkringskassan om någon använder falska personuppgifter som kan leda till felaktiga bidrag.

(http://hd.se/inrikes/2005/12/24/samkoerning_register_foereslas 2006-06-08)

(<http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=22620&a=510704> 2006-06-08)

3 METOD

Avsnittet om vetenskaplig metod beskriver hur författaren har gått tillväga och vilken ansats som tillämpats, följt av en beskrivning över hur nästkommande kapitel för empiri har samlats in. Här hittar läsaren också en kort projektberättelse över hur uppsatsen har skapats.

3.1 Vetenskaplig metod

Jacobsen (2002) utgår ifrån att man kan angripa ett problem från två håll, antingen genom empiri (induktion), eller teori (deduktion). Denna uppsats är utförd på ett sätt som genererar en kombination av induktion och deduktion, en så kallad abduktion. Abduktionen framträder på grund av att författaren från början hade en viss förkunskap och värdering om ämnet, men i efterhand fått en mer komplett syn på fallet både genom inläsning av teori såväl som genom insamlad information. Detta innebär vidare att man försöker hitta den förklaring (hypotes) som för tillfället bäst klarlägger några givna data. I och med att denna uppsats genererat abduktion så tror författaren att uppsatsen kommer att bli mer komplett då både empirin och teorin kommer fram på ett sätt som genomsyrar hela uppsatsen.

(Jacobsen 2002)

(<http://hem.fyristorg.com/solhem/vteori2/ch2.html>)

I och med att författaren inte har samarbetat med ett företag så han fått använda sig av flera olika källor. Efter en del överläggande och efterforskning återfanns en stor del intressant läsning i form av böcker och diverse studier. Utifrån detta skapade författaren sig en bild av frågeställningen och dess eventuella lösningar. Denna bild och uppfattning är den som sätter sin prägel på hela uppsatsen. Författaren har även haft ett flertal intervjuer med Skatteverket och deras institutioner som har varit till stor hjälp för att förstå funktioner och omfattningen av dess dagliga arbete. Vad som bör nämnas är dock att en stor mängd intressant information framkom under oplanerade möten där den andra parten varit mycket frispråkiga. Denna mer spontana information kan ses som tillförlitlig då motparten inte skulle ha någonting att vinna på genom att gå med osanning eller lämna felaktig information.

Författaren har ställt den erhållna informationen emot empirin för att kunna analysera denna på ett korrekt sätt. Eftersom författaren valt detta ämne så finns påtagligen ett intresse för frågeställningen. Då intresse finns kan det antas att vissa förutbestämda värderingar finns inom frågeställningen. Författaren har dock strävat efter att behålla objektivitet i så stor utsträckning som möjligt. Forskning är sällan neutral utan färgas en del av författarens värderingar och förutfattade meningar. Ett försök till objektivitet är att författaren diskuterat uppsatsen med utomstående. Dessa personer har i sin tur bidragit till att objektivitet i större utsträckning skapats.

I uppsatsen finner man även modeller för att ytterligare förklara och förtydliga. Dessa finns till för att underlätta för läsaren då ett av målen med uppsatsen är att kunna göra frågeställningen klar även för en som inte är insatt i denna.

Författaren har även genomfört en undersökning där 60 personer deltagit. Hälften av dessa representerade personer som i sitt dagliga jobb medvetet inte kommer i kontakt med databaser. De resterande 30 personerna representerade de som dagligen kommer i kontakt med databaser. De ställda frågorna finns att tillgå i bilagor, sist i uppsatsen eller i 4.4.2. Anledningen till denna undersökning är att se om kunskap skapar en annan positiv syn på samkörande av databaser vid jämförande av individer som inte är så insatta i diskussionen.

Vilka resultat kan man då förvänta sig? Resultaten är i förhand svåra att uppskatta. Två sidor borde rimligen framträda relativt tydligt. En grupp som är positiv till samkörning av databaser och en grupp som ställer sig tvärt emot. Författaren tror att han kan förvänta sig att en viss del av gruppen som är negativa till samkörning är fast beslutna och inte öppna för nya förslag. Dock förväntar författaren sig att personer som dagligen kommer i kontakt med databaser kommer visa sig vara mer öppna för samkörningar. Detta på grund av att de innehar en vetskap om hur det i dag ser ut på databasfronten och hur man i framtiden kommer att kunna hitta passande lösningar.

3.2 Tillvägagångssätt

Innan uppsatsen började ta form så fick författaren mailkontakt med Skatteverket (hopslagning av före detta Skattemyndigheterna och Riksskatteverket). Gunilla Berg på Skatteverket delade gärna med sig av sin kunskap och erfarenhet. Författaren har i första hand använt sig av institutioner och sammanslutningar i den storleksordningen.

Författaren började med insamling av material, samtidigt så genomfördes ett flertal samtal med personer som arbetade inom det valda ämnet. Detta mynnade ut i en baskunskap som fick stå till grund för uppsatsen. Vidare tog författaren fram passande metodlitteratur som studerades. Denna information var tillräckligt för att formulera en frågeställning. Författaren fann en skrift skriven av Jacobsen och denna skrift är den som tydligast har legat till grund till författarens val av metod i uppsatsen.

Samtidigt som skrivandet påbörjades genomförde författaren även en undersökning där 60 individer medverkade. Författaren ville med denna undersökning bekräfta eller fallera teorin om att kunskap leder till en positivare inställning av samkörningar. Efter att ha intervjuat personer som redan var kända för författaren insåg han att det inte riktigt räckte som underlag. För att fylla ut med material så avslutades undersökningen i Halmstad City där de sista intervjuerna genomfördes.

Metod samt ”genomgång av litteratur” avverkades som råtext och efter ytterligare forskning och fördjupning så skrevs även de resterande kapitlen. Eftersom endast en individ skrev uppsatsen så kopplades två svensklärare in som korrekturläste materialet

och hjälpte författaren i avseenden så som stavning. Källförteckning samt diagram skapades sedan och uppsatsen skickade in för konsultation av handledaren.

4 EMPIRI

Kapitlet innehåller först en kort presentation huruvida instanser idag arbetar tillsammans. Vidare presenteras sedan funktionen och möjligheten med elektroniska spår och kapitlet avslutas med kort informativ text om skatteverket. I detta kapitel finner man också den undersökning som författaren genomförde.

4.1. Access och utbyte.

Det finns ett visst utbyte av information mellan institutioner och nivåer. Vid varje förfrågan om utlämnande så görs en individuell utredning och varje ärende handläggs unikt. Oavsett om beslutet är inom eller utanför institutionen i fråga, så krävs ett beslut.

Rent funktionsmässigt så skickas en förfrågan ut till berörda parter gällande de uppgifter som är intressanta. Parterna beslutar sedan enskilt eller under sammanträde om utlämnande. Detta beror naturligtvis på vilken sorts uppgift det handlar om. Om fallet inte får avslag så utlämnas uppgifterna med eller utan restriktioner.

4.2 Elektroniska spår och detaljhandels kundkort

Det är vanligt att svenska butikskedjor försöker knyta kunder till sig genom att erbjuda någon form av kundkort. På kortet får man en massa förmånliga rabatter eller återbäring i form av förmånscheckar. Vissa kort fungerar också som betalkort eller kreditkort. När man tecknar sig för ett kort godkänner man oftast också att uppgifter om en får registreras och användas i företagets egen verksamhet, men ibland också säljas vidare till andra register eller butiker. När en kund använder ett kundkort, registrerar butiken kortnummer, tidpunkt, varuslag och belopp. Från butiken överförs vissa uppgifter till ett centralt kundregister där ens namn och adress och ibland också personnummer finns registrerat. De största registren innehåller 3-4 miljoner kunder. Om kundkortet också fungerar som kreditkort registreras uppgifter om hur länge innehavaren har levt på sin adress, civilstånd samt årsinkomst vid ansökan. Om kreditansökan har avslagits registreras det. Vid missbruk registreras belopp, butik, datum samt de uppgifter som har överlämnats till inkasso. Det är alltså ganska enkelt att ta fram detaljerad information om en enskild kunds inköp och vanor.

4.3 Skatteverket

Tabellen nedan visar hur Skatteverket i dag jobbar och i vilken utsträckning som de samkör register. Tydligt ser man att skatteverket samkör databaser med en hel del andra institutioner.

Mottagande myndighet	Uppgifter
<i>Statliga myndigheter, kommuner samt landsting</i>	Ändringar av uppgifter om fysiska personers (människor, aktiebolag bl.a.) namn, adresser, folkbokningsförhållande m.m.
<i>Kommuner</i>	Inkomst och beskattnings uppgifter. Dessa använder kommunerna till att beräkna dagisavgifter, hemtjänstavgifter m.m.
<i>CSN, Centrala Studiestödsnämnden</i>	Förmögenhet. Dessa används för att kontrollera ansökningarnas riktighet. Används även i efterhand vid avskrivning av lån, nedsättning av dito, uppskov och avgifter m.m.
<i>Försäkringskassan</i>	Vissa intäkts- och kostnadsuppgifter, uppgifter om pensionsgrundande inkomst och om förmögenhet. Fastighetsägande samt uppgifter om fastigheten. Dessa används sedan för kontroll av sjukpenninggrundande inkomst, pensionsberäkning, fastställande av underhållsstöd och återbetalande av sådant stöd samt beräkning och kontroll av bostadsbidrag.
<i>Statistiska centralbyrån</i>	Vissa inkomst- och förmögenhetsuppgifter, kontrolluppgifter, uppgifter om fastställda skatter och avgifter. Registrering för skatter och avgifter, skatteinbetalningar, fastighetsägare samt uppgifter om fastigheten. Även uppgifter om bouppteckningar och dödsboanmälan. Uppgifterna används för statistikframställning, beräkning av utjämnadsbidrag och avgifter vid förande av centrala företagsregistret och förande av kontrolluppgiftsregistret.

Tab. 4.1

4.4 Undersökning

Under hösten -05 utfördes även en undersökning av författaren. Anledningen till denna var att författaren ville skapa sig en bild om hur den svenska befolkningen ställer sig till att samköra register. Författaren var också intresserad om det fanns några skillnader bland de individer som kommer i kontakt med databaser kontra de som inte har större vetskap i om vad en databas är. I kapitel 2.4 så läser man om två generaldirektörer som är väl insatta i problemställningen. Är det så att individer som har kunskap om databaser och samkörningar ställer sig positivare till samkörningar av register?

4.4.1 Viktning

För att se skillnaden och eventuellt påvisa eller fallera teorin om att okunskap skapar skepticism så har författaren delat in de intervjuade individerna i två grupper.

Gruppen *Personer* är människor som privat inte frekvent kommer i kontakt med databaser. Dessa personer kommer naturligtvis i kontakt med databaser men är inte medvetna om detta.

Gruppen *Användare* är människor som dagligen eller frekvent kommer i kontakt med databaser och som väl vet vad en databas är. Dessa personer är oftast individer som använder sig av dessa inom sitt jobb, eller som studerar ett ämne där man införskaffar sig information om databaser.

Totalt 60 personer har tillfrågats varav 30 *Personer* och 30 *Användare*. De intervjuade är dels personer i författarens privata krets. För att utöka undersökningen togs även slumpvis personer ut till undersökningen som utfördes i Halmstad. Resultaten återges i *tabell 4.2*.

4.4.2 Frågor

Information till deltagarna i undersökningen.

I Sverige finns information om privatpersoner sparat i ett stort antal register. Dessa register finns inom företag och myndigheter. Information angående enskilda personer finns bland annat i Arbetsförmedlingen, Skattemyndigheten och Försäkringskassans databaser.

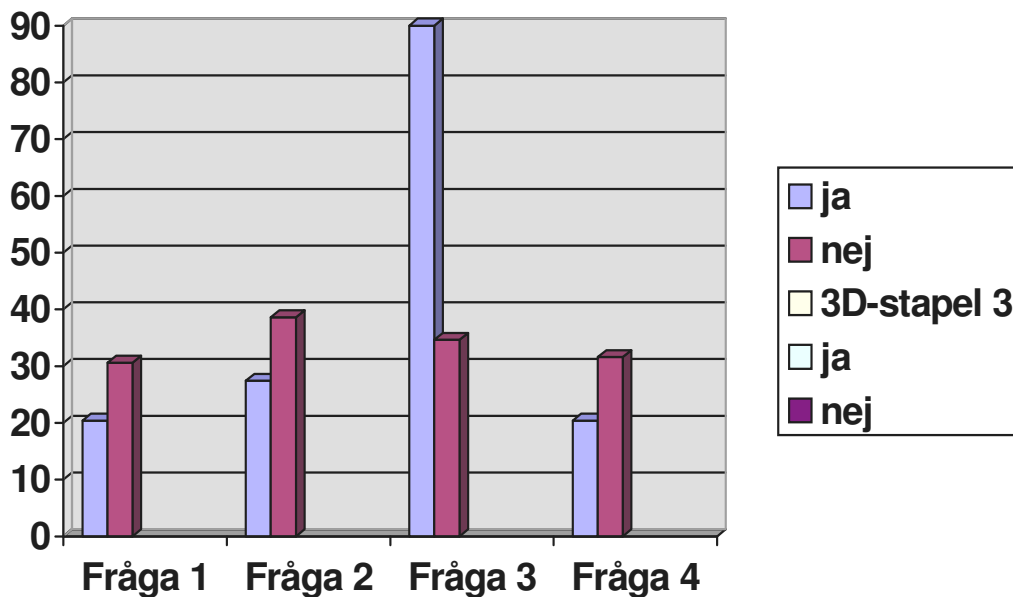
Ibland behöver myndigheter utbyta information. Ett exempel på detta är din adress. Detta gör man för att samtliga myndigheter ska kunna ha en korrekt hemadress. I dagens läge reglerat PUL (personuppgiftslagen) i viss mån vad som är möjligt. Om det skapades ett system för att underlätta samkörning av information, men samtidigt låta dig ha kontroll för vad som delas. Känslig information kommer inte att vara mer synlig än innan.

Ställda frågor.

1. Skulle du kunna tänka dig att godkänna myndigheter till detta. Ja/Nej
2. Skulle de kunna få ta del av all information som finns, även den som man kallar känslig Ja/Nej
3. Tror du att systemen hade blivit lättare att använda. Ja/Nej
4. Tror du att man med dagens hackare och teknik kan göra ett sådant system säkert. Ja/Nej

	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4
Användare	Ja 24 Nej 6	Ja 19 Nej 11	Ja 28 Nej 2	Ja 24 Nej 6
Personer	Ja 21 Nej 9	Ja 19 Nej 11	Ja 24 Nej 6	Ja 23 Nej 7

Tab. 4.2

4.4.3 Underökningens svar

Fråga 1 handlade om de tillfrågade skulle kunna tänka sig att godkänna samkörning av personuppgifter mellan myndigheter. Där visar svaren generellt att gruppen användare ställer sig positivare till samkörningar än gruppen personer. I frågan om de tillfrågade kan tänka sig att få personlig information samkörd så svarar grupperna likadant. Dock är siffran som ställde sig positiv till samkörning av känsliga uppgifter 19 personer mot 11 som inte var positiva till detta. Båda grupperna är ganska överrens om att samkörningar underlättar för samtliga parter men gruppen användare är överlag positivare inställda till fråga 3. Den sista frågan handlade om man kan lita på systemen säkerhet. Där visade det sig att båda grupperna generellt litade ganska mycket på säkerheten i ett sådant här men gruppen användare har marginellt högre tankar angående säkerheten.

4.4.4 Kommentarer som erhållits vid undersökningen.

- ”Jag vet inte vad det finns för information om mig i dessa databaser, så det kommer inte vara någon större skillnad sen innan.”
- ”Om det underlättar så är det välkommet, jag är trött på alla lappar och blanketter.”
- ”Om det redan finns i databaser så gör det väl ingen skillnad om man kopplar ihop dem, bara det är säkert system.”
- ”Ingen ska få använda information om mig och samköra denna.”

- ”Jag vill själv ha full koll på vad som finns om mig i databaser.”

5 ANALYS

Analyskapitlet kommer att granska, verifiera och kommentera insamlat material och data. Detta kommer att jämföras samt paralleller kommer att dras beroende på vilka likvärdigheter som påträffas. Här finner läsaren också simuleringar av system och hur framtiden kan se ut om utvecklingen fortsätter i samma takt som de senaste åren.

5.1 Access och utbyte

Varje myndighet ansvarar för utlämnandet av information. Om det finns fler avdelningar inom samma myndighet så ansvarar varje avdelning för den egna sekretessen. När myndigheter vill ha data från en annan myndighet eller instans så prövas i dag varje enskilt utlämnande enligt sekretesslagen. Vad gäller utlämnande av individdata så måste även personuppgiftslagens regler tas i anspråk och beaktas. Det finns inga klara regler om vad som får lämnas ut till vem utan varje utlämnande prövas individuellt. Allt handlar om en avvägning mellan vikten av att annan myndighet får ta del av data, samt skyddandet av personen i fråga.

Enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1 980:100) så gäller sekretess inom sådana verksamheter där statistik och information kan härledas till den enskilde individen. Därför blir huvudregeln att uppgifter som man innehar är hemliga och får därför inte lämnas ut utan prövning. Uppgifter som inte kan härledas till en enskild individ får lämnas ut för statistiksyfte. I Sverige är det förbjudet att försöka röja personer genom att kombinera olika sorter statistik för att sedan dra slutsatser och försöka identifiera personen i fråga. Detta är väldigt känsligt inom företagsvärlden där olika företags statistik kan kombineras av konkurrenter och känslig information kan komma till kännedom. Till denna förbudsregel finns det kopplat straffbestämmelser. Det ska alltså stå klart att ett utlämnande kan ske utan risk.

(Samkörning av mikrodata inom och mellan statistiska myndigheter, 2003)

5.1.1 Information inom Norden

Lagen angående information och sekretess skiljer sig inte så mycket när man jämför med våra nordiska grannländer. Därför skulle uppgifter enkelt kunna delas mellan länderna i fall som till exempel statistik. Oidentifierbar information kan lämnas ut vid specificerade ändamål.

5.1.2 Känsliga uppgifter

För behandling av särskilt känsliga uppgifter, dvs. uppgifter som bland annat handlar om ras, politisk inriktning, religion eller hälsa, gäller särskilt stränga regler. Utlämnande av dessa uppgifter behöver naturligtvis speciellt prövande innan de kan lämnas ut. I vissa fall kommer Datainspektionen att kopplas in för att göra en förhandskontroll. Samtliga uppgifter får behandlas om den registrerade samtycker till detta. Det är alltid den myndighet som förvarar uppgifterna som gör prövningen om utlämnande. Dessa kan i vissa fall (till enskilda organisationer) sätta restriktioner på informationen. Restriktioner kan vara så som att uppgifterna bara kan användas en gång, eller att man bara kan använda dem om instanser med tystnadsplikt är inblandade.

Danmark ligger längst fram inom utvecklingen av elektroniska filöverföringar på Internet. Danmark kämpar hårt för att få ett friare system och har redan vid dagens datum mycket lättare att få ett utlämnande. På helt andra sidan står Finland som inte alls är positiva till överföring på Internet. Man håller väldigt hårt på information.

Danska myndigheter har alltså möjlighet att ta del av data över Internet. Dock inte det som vi i Sverige kallar "känsliga uppgifter". Myndigheter kan dock i mycket större utsträckning ta del av data på Internet. Det finns speciella datorer som är kopplade till dessa poster. Data som kan behandlas kan än så länge bara läsas och skrivas ut i papperskopior. Myndigheter kan dock inte överföra alla uppgifter till de egna datorerna. Allting sker över en krypterad linje och är säkrad för obehörigt intrång. Det finns dock möjlighet för dem som behandlar uppgifter att få dessa mailade till sig själva. För att höja säkerheten och se till att uppgifterna inte utnyttjas eller missbehandlas har man börjat logga systemet och stickprov tas på dessa loggar. Detta anses vara tillräckligt som kontrollsystem.

(Samkörning av mikrodata inom och mellan statistiska myndigheter, 2003)

5.2 Elektroniska spår

Datainspektionen har gjort en undersökning angående registreringen av elektroniska spår i Sverige. Den visade att detaljhandeln i Sverige idag avstår från att utnyttja alla de möjligheter som en registrering ger. Den visade också att den detaljerade personprofil som skapas då köpen registreras, inte används för individuell marknadsföring. Det är dock tekniskt möjligt att göra individuella kundprofiler som man sedan kan använda till riktad marknadsföring. Detta utnyttjas i dag i stor skala på Internet.

När en kund gör ett köp på Internet sparas hans/hennes personinformation och inköpslista i en loggfil. Denna loggfil körs tillsammans med andra loggfiler. På så sätt kan man få fram den populäraste varan för en målgrupp. Exempel på detta är boksajter och skivsajter. När man handlar en skiva av en viss artist så samkör man loggarna med andra som köpt skivor med samma artist. Genom att samköra dessa loggar kan man få fram de vanligaste skivorna som andra individer har köpt samtidigt. Detta blir en riktad marknadsföring direkt till kunden.

Även telebolag sparar sina listor i en databas så att man har information vid eventuella tvister med kunden. Där finns information om vem man har ringt upp eller fått en påringning av. Där finns även information om abonnentnummer, tidpunkt för samtalet, samtalets längd och mobiltelefonens position. Operatören kan vid vilken tidpunkt som helst få fram en position för en påslagen mobiltelefon.

Inom flygbranschen registreras varje år 2 miljarder passagerare runt om i världen och varje dag sänds 5 miljoner upplysningar mellan olika företag och länder. En undersökning som EU-kommissionen har gjort visar att samtliga flygbolag kan få fram uppgifter om samtliga passagerare. Detta strider mot principen att upplysningar som har samlats in för ett ändamål inte får användas till något annat och att man inte får dela med sig av uppgifter.

Under hösten 2005 införde man också biltullar i Stockholm. Dessa registrerar bilens registreringsnummer som man sedan debiterar. Här lämnar man hela tiden elektroniska spår och det är inte svårt att i efterhand följa en persons rörelsemönster.

Man kan också tycka att det låter konstigt att man på andra sidan jorden kan hålla information om individer i Sverige när det inte är möjligt att samköra sådana register i Sverige. Lagen hamnar i en gråzon då den svenska lagstiftningen inte alltid är applicerbar i utlandet. Man kan alltså komma undan lagen. För att förklara detta lite enklare kan man titta på nätbaserade spelbolag som inte är helt legitima i Sverige. Därför lägger man dem i utlandet som till exempel pokerbolag på Malta. Onlinespel blir då tillgängligt i Sverige även om det fysiskt inte ligger i Sverige då lagen inte tillåter detta. Dock hamnar man i ytterligare en gråzon om språket är svenska på sajten, då svensk lagstiftning menar att spelsajter går under svensk lag.

Under våren 2006 tog den Europeiska Terroristlagen över delar av Svensk lag och beslutade om att alla telebolag etc. måste spara samtliga telefonbolagslistor i två år. Detta så att man kan gå tillbaka om man vill undersöka ett telefonsamtal noggrannare. Med denna hjälp så kan man se vart en person befinner sig vid en viss tidpunkt.

5.3 Ladok

Ladok är ett nationellt system för dokumentation av studerandes närvaro och resultat i högskoleutbildning. Systemet ägs av högskolorna tillsammans genom ett konsortium. Syftet är att underlätta det dagliga arbetet på institutioner och förvaltning vid lokal och central planering. Man kan även följa upp studieresultat samt att trygga studentens rättssäkerhet. Systemet kan användas av alla statliga högskolor och ska bland annat understödja beslutsfattande.

(<http://www.ladok.se/index.php?id=omladok>)

Detta är ett mycket bra system då bland annat csn i viss mån, direkt kan få information om en person. Systemets visibilitet är dock bara lokal, så enbart skolans egna kurser blir

synliga på skärmen. Detta innebär att om man samtidigt läser vid två universitet så måste man skriva ut i pappersoriginal för att sedan skicka det till skolan som man ska ta examen på. Med andra ord mata in samma information två gånger i ett system som är sammankopplat. Om man vidare flyttar till annan adress så kan hända att man får olika adresser i samma system. Redundans eller skiljande information i systemet är ett faktum.

5.4 Medgivande

PUL säger att samkörning ska undvikas i så stor utsträckning som möjligt för att inte kränka individers integritet. Den säger också att det är fritt att samköra uppgifter om medgivande från personen finns, personen vars uppgifter myndigheten vill samköra. Om myndigheter vill samköra register men inte kan ändra lagen så finns det andra sätt att få samköra databaser. Att samköra register handlar inte bara om att underlätta för myndigheterna. Gemene man har ju också en viss nytta av detta. Som privatperson kommer denna att slippa skicka in papper och intyg till myndigheter. All insänd information kan plockas ut en distribuerad databas så som namn och adress. Sveriges invånare kommer aldrig att få sin post skickad till en gammal adress. Så fort man uppdaterar sin adress hos en myndighet så kommer adressen att ändras hos alla myndigheter. Med ett bra kontrollprogram kommer privatpersoner att kunna vara lika säkra som i dag.

Om en privatperson ger ett medgivande om att mina personuppgifter får användas av myndigheter och att dessa uppgifter får samköras så räcker detta för att myndigheter skall få använda mina uppgifter. Detta är ett sätt som skulle kunna bli det essentiella i hela diskussionen. Myndigheter kan då i förlängningen ställa krav på att om man är intresserad av att få sina uppgifter samkörda så är fyller man i ett medgivande. Som nämnt innan så har försäkringskassan visat att flera personer har ersättning från flera håll och att detta enkelt skulle kunna hindras om de fick möjlighet att samköra sina register. Myndigheter får då ”svart på vitt” information om vilka andra myndigheter en person har ärenden hos.

5.5 Infotorg

InfoTorg är ett verktyg som sorterar fram information ur databaser. De har specialiserat sig mot den privata sektorn och företag använder sig av denna i sina dagliga affärer. InfoTorg har kopplat ihop flera databaser med relativt okänslig information som man mot ersättning kan ta del av. Dessa databaser är hoplänkande inom tre huvudområden:

- Faktadatabas
- Rätts- och samhällsinformation
- Affärs- och kreditinformation

Inom dessa områden ökar informationsmassan ständigt. På InfoTorg kan man finna information om bland annat fastigheter, bolag, postnummer, bokslut och lagtext. Detta är

information som man på annat sätt kan ta del av men då på olika håll. När man skickar efter informationen kommer den i pappersform. Detta gör att det inte alls är så enkelt att jämföra informationen som det blir när informationen finns i en databas. Allting sker naturligtvis mot en kostnad. I dagsläget utnyttjas inte databasen till fullo men InfoTorg visar hur ett system skulle kunna se ut och är ett bevis på att det är genomförbart. Som helhet tycks detta vara ett lyckat koncept.
<http://www.infotorg.sema.se/info.htm>

5.6 Hur kan det se ut?

För att försöka sammanfatta uppsatsen ska ett databassystem simuleras. Detta är inte under några omständigheter ett befintligt system och kommer antagligen inte heller inom en snar framtid att bli, men inryms i uppsatsen för att ge en bild av möjligheter som skapas om lagtexten justeras.

- **RVF** = Riksförsäkringsverket, innehåller information om utbetalda sjukersättningar.
- **LOUISE** = Intergrationsregistret, innehåller uppgifter om invandrande individers sysselsättning, utbildning etc.
- **Skattekontoret** = Innehar skatteinformation.
- **Arbetslöshetskassan** = Innehar information om personer utbetalda och medel.
- **CSN** = Centrala studiestöds nämnden, där information angående utbetalade studiemedel samt angående återbetalning av denna.
- **Ladok** = Här finns studiepoäng på högskolenivå samlade.
- **SPAR** = Är det statliga personadressregistret. Detta innehåller uppgifter om alla som är folkbokförda i Sverige. Detta används av vissa myndigheter och enskilda för att uppdatera sina register.
- **Försäkringskassan** = Databas med information angående sjukförsäkringar.
- **Arbetsförmedlingen** = Information om matchade jobb, samt information angående tidigare jobb och utbildning.

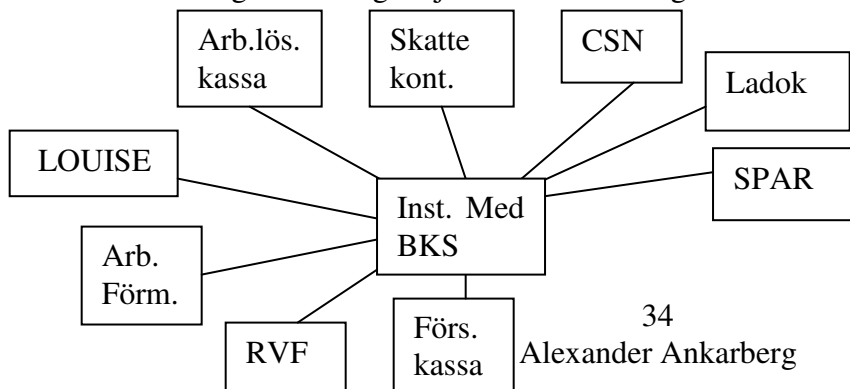

Fig. 5.1

Om man ser till *figur 5.1* så finns här resurser som i dag inte används men som kan skapa mer exakthet och underlätta för samtliga i vårt samhälle samt spara in stora summor pengar. I dag finns det databaser som delvis är ihopkopplade men som inte alls når upp till en värdig nivå. Dessa register körs inte mot varandra i full utsträckning. Redundans är ett faktum. Om man i stället kunde ha en adressdatabas (SPAR) som exklusivt användes, skulle redundans inte förekomma.

Man skulle också kunna tänka sig att registrerade företag kan få ta del av till exempel privata adresser samt företagsadresser från denna databas. Har man bara en inmatning av adresser och din adress att alltid vara uppdaterad och korrekt.

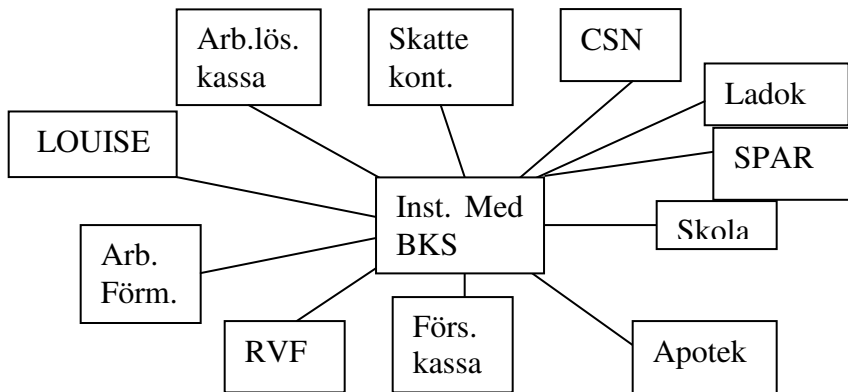

Fig. 5.2

I *figur 5.2* har två databaser adderats som skulle kunna vara möjliga genom en lagändring.

Apotek = Har kontakt med läkare online. Håller information angående patienters medicinering samt patienters hälsostatus.

Skola = Innehåller data om elever.

Ex 1. Angående Apotekets uppkoppling kan en läkare vid ett patientbesök direkt skriva ut ett recept digitalt. Detta kommer upp på Apotekets arbetsstation där man får en överblick över hur mycket och vad patienten tar för mediciner. Man utesluter alltså plagierade recept, man får en helt annan överblick på en patient angående intag och om doserna börjar bli oroväckande höga. I databasen jämförs också medicinen med patientens andra intag och larmar om kombinationen med annan medicinering är olämplig. Skulle även kunna ge förslag på alternativ medicin. Ett säkrare system där patientens hälsa säkerställs i högre grad då fel från den mänskliga faktorn elimineras i större omfattning. Detta främst genom att läkares handstil inte alltid stämmer överrens med det som man fått lära sig vid välskrivningen i skolan.

Ex 2. Vid samkörande av Skola, Ladok och CSN så skulle man kunna slippa all brevkorrespondens. Man skulle slippa ansökningsblanketter och intyg. Om man även

samkörde dessa med försäkringskassan och arbetsförmedlingen skulle även en hel del fusk kunna elimineras. Denna simulering underlättar och sparar pengar för skola och stat. Här kommer även andra institutioner så som Skatteverket och AMS se var ens uppehålle är och alla intyg skulle försvinna.

5.7 Möjlighet att styra BKS

Privatpersoner kan få en möjlighet att ge specifika användare tillträde till begränsad information. Vid genomförande av en kurs i skolan så registreras denna kurs samt betyg i dag i Ladok. Om en individ senare i livet blir arbetslös så kommer detta visa sig i arbetsförmedlingens databas. Denna information kan sedan göras tillgänglig för företag som kan vara av intresse för en arbetssökande. Däremot så har detta företag ingenting att göra med hur mycket den sökande har i studielån och därför sätts detta som otillgängligt för denne. Vid sökande av jobb så kommer man inte att behöva sammanställa ett CV. Om dessa vill ha en papperskopia, så skrivs detta bara ut som CV.

Varje individ ska kunna logga in på sin profil i databasen som man gör på en Internet-bank och ge företaget i fråga tillträde till den informationen som ska visas. Med detta system kommer man inte att behöva ta i ett endaste papper om man behöver skriva sig som arbetssökande. All information finns att ta del av för handläggarna i systemet.

5.7.1 Begränsning med BKS

Hur mycket kan man då begränsa och tilldela med ett BKS? Det finns egentligen ingen begränsning på hur ”lite man kan plocka ut ur en enorm databas”. Ur en distribuerad databas kan man helt anpassa information efter den som ska använda sig av den. Om en person har all information om sig själv i databaser och ska söka till universitet så är alla pappershandlingar onödiga. Varför ska man skicka in pappersoriginal när dessa i slutändan skannas in i digital form. Antagningsenheten kommer endast få tillgång till information som är relevant för en antagning. Informationen som ses nedan kommer vara den enda som en databehandlare på antagningsenheten kommer att kunna få ta del av, ingenting annat som kan vara privat. Vad man nu vinner på detta är tid då man aldrig kommer att behöva invänta brev. Man vinner exakthet då man hela tiden kommer att ha riktig information. Med detta menas att det inte kommer att finnas felaktig information. Detta på grund av att den samkörda informationen uppdateras från ett och samma ställe. Detta gäller förstås bara om man uppdaterar informationen. Man minimerar också risken att någon skall kunna använda sig av egenhändigt tillverkad information då bara databehandlare kommer att ha tillgång till systemet. Det finns dock en risk med att en databehandlare kan ange felaktig information men den risken finns ju även i dag. En databehandlare är en person som i sin tjänst bland annat matar in data i systemen. Man rationaliserar bort onödiga led i processen. Rent miljömässigt är ett databasbaserat system en vinnare då man spara in på papper. Vad förlorar man då på ett sådant system? Någon måste naturligtvis tillverka databaskopplingarna och fungera som ett övervakande organ. Detta kostar pengar, pengar som måste tas någonstans. Man kommer dock med ett länkat

system att spara pengar då databasen inte kräver mycket underhåll utan bara inmatningar och övervakning.

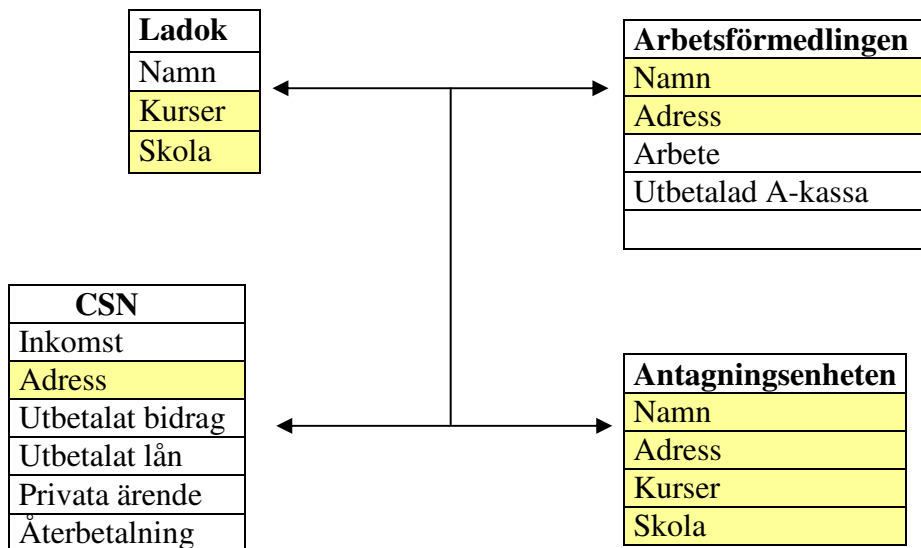
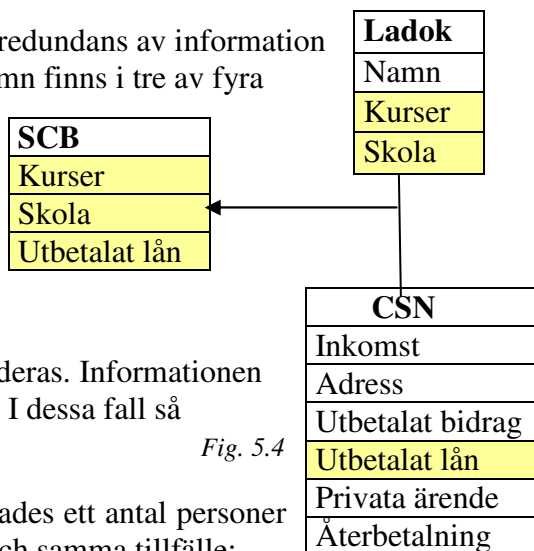

Fig.5.3

SCB (Statistiska centralbyrån) samlar information som används till underlag när man räknar på statistik. Dessa uträkningar använder man delvis som underlag vid beslut upp till riksdagsnivå. Forskare kan få tillgång till denna databas för att samköra vissa register. Informationen i dessa databaser är avidentifierade och ska inte gå att härleda till en specifik person. För att säkerställa detta gör man en skadeprövning i varje fall. Detta är fall på hur man kan använda information genom att samköra register. Man samlar in en massa information om personer men väljer att inte kunna se Namn eller Adress som i figur 5.3. Det kan dock vara intressant att se hur mycket personer som inte har avslutat sin utbildning har i studielån. Då kan man samköra Ladok och CSN och välja att bara se den information som är relevant. Det går att specifikt välja den information som är relevant för personuppgiftsbiträdet i sitt arbete.

I figuren 5.3 kan man tydligt se den redundans av information som existerar i systemen. Posten Namn finns i tre av fyra databaser. Gulmarkerat är redundanta poster och Antagningsenheten skulle som synes kunna ärva samtliga sina poster från andra.

I 5.4 ser man i modellen hur SCB samkör två register för att plocka ut information som senare kan utvärderas. Informationen är avidentifierad och riskminimerad. I dessa fall så blir personerna inte tillfrågade.

Fig. 5.4

I Dokument Inifrån 050708 intervjuades ett antal personer. Det visade sig att en person vid ett och samma tillfälle:

- Jobbade heltid
- Fick sjukersättning av försäkringskassan
- Fick av arbetslöshetskassan arbetslöshetsersättning

(Dokument Inifrån, 2005)

anonymt.

Detta innebär en trippel inkomst vid ett och samma tillfälle.

Ofantliga summor försvinner. Siffror på 7 miljarder kommer vid flera tillfällen upp och grundas enbart på bidrags bedrägeri. Pengar som skulle kunna användas till personer som verkligen behöver det. Bidragsfusk skulle kunna om inte elimineras, begränsas i en mycket stor skala. Detta är endast en del av de pengar som man skulle kunna spara med hjälp av ett gemensamt system. Man kommer även att kunna spara in både pengar och tid. Figur 5.5 illustrerar hur samkörning i dag ser ut. Vissa system är kopplade mot varandra medan andra inte samkörs.

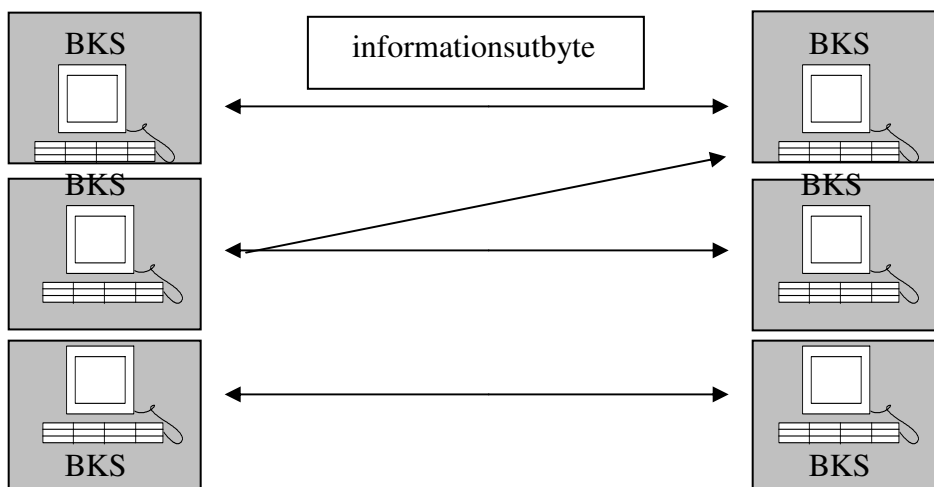

Fig. 5.5

Vid en ändring i lagen så skulle ett fungerande system kunna se ut som illustrerat i *figur 5.6*. Här är samtliga system kopplade mot varandra med ett BKS som reglerar och styr hela systemet. Ansvarig kontrollorganisation är kopplad till behörighetskontrollsystemet. Knuten till varje organisation finns ett personuppgiftsombud som ansvarar för att informationen inte behandlas på ett okorrekt sätt. Personuppgiftsombudet är den som kontrollerar informationen genom BKS. Kontrollorganisationen är den som håller säkerhetsnivån. I vissa fall skulle man även kunna tänka sig att privatpersoner kan logga in på sin egen profil likt en Internetbank. Här kan personen i sin tur ge specifik information till specifika användare. Man kan alltså styra informationen själv och se till att ens personliga information inte skenar iväg. Man kan också tänka sig att det skapas en loggfil varje gång någon använder sig av ens personliga information så personen kan gå tillbaka och se vad och vilken information som har behandlas.

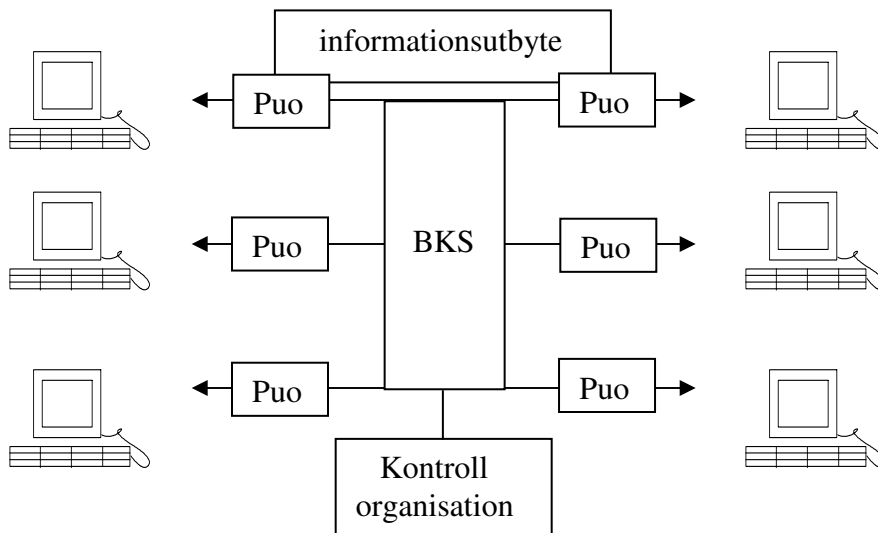

Fig. 5.6

5.8 Säkerhet

Säkerhet kommer ju att vara en prioritet och måste fungera lika bra som idag om systemet i praktiken ska fungera. Som nämnt innan kommer ett BKS att vara en nödvändighet. Varje person (eller myndighet/nivå av myndighet) kommer att få tilldelad någon form av prioritet där man får tillgång till olika form av känslighet på informationen. Inloggning kommer som alltid att vara aktuellt. Lösenord och biometriska lösningar så som finger eller ögonigenkänning kommer antagligen att bli standard. Tekniken finns och används redan idag. Kryptering kommer också att vara en av de tekniker som kommer att användas. Man skall dock komma ihåg att information som det talas om i texten redan finns lagrad i databaser och redan nu används avancerad teknik för att skydda denna. Den enda stora skillnaden är att man delar informationen mellan institutioner.

5.8.1 Vakande organisation

Någon form av myndighet kommer att behöva få ta ansvaret för den övergripande säkerheten. En myndighet som redan är ganska insatta i diskussionen är Datainspektionen. Datainspektionen kommer i sådana fall vara den myndighet som sätter prioriteter på både information och användarna. De kommer även att vara dessa som sätter säkerhetsstandarder och som ansvar för säkerheten. Detta kommer att kosta en hel del pengar men det går inte att dra en parallell till de pengar som man kommer att sparas genom samkörning.

5.8.2 Systems kompatibilitet

Olika program och tillverkare har olika sätt att programmera och tillverka sina program och programmen i sig är ofta inte kompatibla med varandra. Dock är det så att man kan koppla ihop de flesta databaser med varandra och detta ganska enkelt. Detta innebär att det inte kommer att behöva kosta enorma summor pengar för att genomföra ett sådant projekt.

5.9 Pappersreduktans

En anmälan som i dag görs hos försäkringskassan görs via pappersexercis. Man fyller helt enkelt i en blankett som sedan behandlas av en handläggare och informationen läggs till i en databas.

Oavsätt vilken åkomma som man anmäler sig för så finns det en specifik blankett. På samtliga blanketter fyller man i information så som inkomst, familjeförhållande, samt en hel rad annan information. Detta innebär att om en människa har två ärenden hos försäkringskassan som exempel en trasig fot och ett sjukt barn så ska två identiska blanketter fyllas. En för foten och en för sjukt barn. Skillnaden på dessa blanketter är inte stor. Den största skillnaden är att de heter olika. Kan man då göra någonting för att förenkla detta? Man skulle kunna använda en och samma blankett där man i stället valde åkomma. Detta gör att antalet blanketter minskar från ett 15-tal till en endaste. Man får själv fylla i anledning till ansökan om ersättning. Man får också en kraftig minskning av reduktans då man bara fyller i adress vid ett enda tillfälle. Papperssystemet flyttar man senare över till en arbetsstation och därmed minimerar man samtidigt risken av att felaktig information ifylles.

6 SLUTSATSER

I kapitlet redovisas av författaren dragna slutsatser, med hänsyn tagen till vad som åstadkommit i tidigare kapitel. Slutsatserna tar sin grund i det formulerade syftet och efterföljs av en fortsatt diskussion kring möjliga åtgärder, samt vidare forskning inom området. Här finner man även författarens egna idéer inför framtiden.

6.1 Access och utbyte

Samkörning av register är i dag begränsad i lagtexten och information från en annan myndighet är inte alltid garanterad. Det är inte alltid självklart vilken prioriteringsklass som information skall ha och vad man kan dela ut till annan myndighet. Som författaren tidigare har nämnt så skall alla utlämnande enskilt prövas. Vad detta ger är ju att snarlika fall kan få olika utgångar i och med att alla fall prövas oberoende av varandra.

När man som utomstående ser på vad som klassas som någorlunda känsliga uppgifter har författaren genom sina studier dragit slutsatsen att det finns en viss gråzon gällande vad man kan och inte kan samköra.

Viss information regleras av lagen och kan därför inte delas utan en speciell prövning. Annan information är inte alls känslig och kan utan större hinder delas med andra myndigheter. Dock finns det en gråzon där

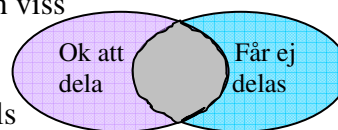

Fig. 6.1

utlämnandet prövas men där det kanske inte skulle ha lämnats ut. Se figur 6.1

Denna gråzon kommer att bli mer framträdande då man sätter prioritet på personer och information. Viss prövningsskyldig information finns ju inte bara hos en myndighet. Informationen kan ju mycket väl finnas hos flera myndigheter.

Ett förslag är ett att information delars in i klasser. Se tabell 6.1 Siffran framför anger vilken säkerhetsgrad som informationen innehåller. Klass 4 information är information som inte har så hög prioritet. Man kan enkelt få fram en adress på en person. Många myndigheter är i behov av en persons adress. Klass 2 information ska behandlas med mer försiktighet då inte många institutioner är i behov av att vara insatt i en persons sjukushistorik. Här kan man tydligt dra gränsen på informationsnivån.

1	Politisk läggning
2	Sjukdomar
3	Inkomst
4	Adress

Exemplet nedan förklarar.

En instans hos polisen kan ha tillgång till "klass 1" information.

Tab. 6.1

En annan instans hos till exempel skattemyndigheterna har en "klass 3" access. Detta gör att utlämnande och prövningar kan bli automatiserade och ske i realtid. Här kommer man också att kunna kontrollera informationen på ett helt annat sätt. Med rätt programvara kommer man att kunna söka utlämnande av information i lägre klasser direkt i BKS-programmet. *tab. 6.1*

Man tilldelar alltså en person eller avdelning en "säkerhetsprioritet" som man har tillgång till. All annan information som man vanligtvis inte har tillgång till kommer kräva ett prövande. Systemet kan naturligtvis övervakas och loggas precis som i Danmark och dessa kontrolleras frekvent av myndigheten.

Under uppsatsens gång har vissa problem uppmärksammats med att information faller igenom en säkerhetsklass. Exemplet nedan förklarar.

Ex. Myndigheten som innehar informationen är den som är skyldig att göra en prövning på utlämnande av informationen. Om myndighet 3 ansöker om ett utlämnande från myndighet 1 och inte blir beviljade

så finns det ändå chans att de kan ta del av informationen.

Myndighet 2 blir beviljade av myndighet 1 som i sin tur beviljar myndighet 3 att ta del av

informationen. Det är naturligtvis ingenting som myndigheterna gör med avsikt, men på det här sättet

kan information redan nu krypa ut till personer på myndigheter som från början inte skulle få ta del av denna. När man samkör databaser och använder sig av ett BKS så kommer varje person (eller myndighet) att kunna bli tilldelad den prioritet som behövs och som de är behöriga till. Detta kommer då i större utsträckning att minimera att känslig information kommer i fel händer. Om myndigheterna bara har möjlighet att läsa information så kan myndighet 2 omöjligt vidarebefordra uppgifter till myndighet 3. Myndigheter i allmänhet använder bara uppgifter som underlag vid enstaka tillfällen och det finns ingen anledning att spara information på sin egen dator. Om information har en viss prioritet så kan den inte krypa till en institution som inte är godkänd för denna, alltså aldrig uppåt.

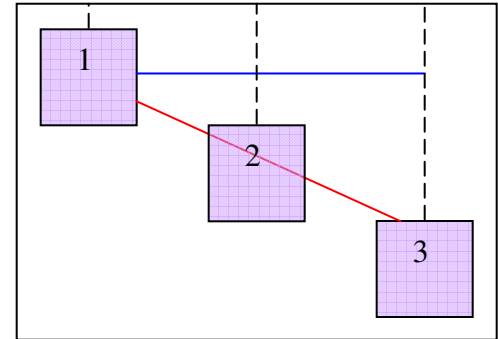
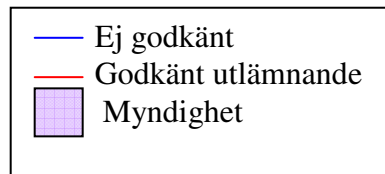

Fig. 6.2

6.2 Utveckling

Många av de brister som uppmärksammats och behandlats i uppsatsen har i efterhand dykt upp i olika sammanhang. (Bland annat databaslösningarna angående apoteket *se 7.1*). Det verkar som att vissa saker tas upp i debatter och diskussioner och är på väg att ändras. Detta ser naturligtvis författaren som ett mycket gott tecken och ger denne ytterligare stöd för att någonting bör göras.

Lagen så som den ser ut i dag är inte skriven för dagens tekniker och informationsflöde. Uppdateringar sker i en mycket högre hastighet och nya saker händer så gott som dagligen på informationsfronten. Lagen har också en viss tolkningsbarhet som gör att den inte alltid är glasklar. Det finns flera gråzoner som växt fram när tekniken har rört på sig. Dessa framkommer ganska tydligt vid ett flertal tillfällen i texten.

6.2.1 Register i USA

Lagen följer inte riktigt hastigheten på utvecklingen i resten av världen heller. Värt att ta upp är diskussionen angående USA och dess flygplatser. Efter allt som hänt med USA och dess terrorhot så samkör USA: s regering register med känslig information mot register på flygplatser för att kunna identifiera terrorister eller hot mot nationens säkerhet. Dessa register vill man i framtiden kunna köra mot flygplatser runt om i hela världen och detta strider i dag mot många länders lagstiftning. Detta inkluderar även Sverige.

6.3 Säkerhet

När man skapar ett stort komplext system så är ju klart säkerhet högprioriterat. Precis som när det gäller Internetbanker så behövs det bara ett enda intrång för att systemet skall misströas. Det är dock i dag ganska enkelt att samla ihop personuppgifter om en individ. Ladokdatabaser står utspridda på universitet och skolor och för att få full access för en person så behöver man bara ett personnummer. Har man det kan man få tag på adresser, vilken skola som personen gått på och vilka betyg personen fått på sina kurser.

6.3.1 Undersökning

Som man kan se i tabell 5.2 är gruppen som dagligen använder databaser (användare) och som är mer insatta i diskussionen, mer positivt inställda till att samköra register och skapandet av en gemensam relationsdatabas. Man skulle kunna se detta som att de personer som förstår vad det handlar om, alltså att informationen redan finns i databaser och bara kopplas ihop idag är mer positivt inställda. Kontentan av detta borde då vara att okunskap skapar en negativ inställning till samkörande och ett mindre förtroende. Detta framkommer också ganska tydligt i *bilaga 1* där man ser att de jakande staplarna för gruppen användare är högre än för gruppen personer.

6.4 Medgivande

Naturligtvis så måste det vara individen som har kontroll över vilka uppgifter som samkörs med andra myndigheter. Antingen genom ett BKS eller genom ett medgivande, elektroniskt eller på papper. Det är oerhört viktigt att den personliga integriteten inte trampas på. I dag som synes i tabell 4.1 så samkörs register mellan institutioner. Många personer har ingen aning om detta och har inte givit medgivande för samkörning. Det finns i dag inte många anledningar till att släppa informationen helt fri för samkörning. Om myndigheter skall kunna utöka samkörningen så måste det ske på platser där informationen inte skadar individen och i ”singelkörningar”. Med singelkörningar menas att medgivandet endast tillåter den specifika körningen ex. Använda sig av Namn i SPAR registret och köra i skatteverkets databas. På detta sätt så kan man troligen strukturera upp ett mer kontrollerat system än i dag och individer får en total kontroll över vilka uppgifter

som samkörs. Författaren förutsätter att myndigheter i dag inte samkör register som strider mot lagstiftningen.

(<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=426&typ=mot&rm=2004/05&bet=K225> 2006-06-08)

6.5 Skatteverket

Som man kan se i tabell *tab. 4.1* så samkör i dag skatteverket sina register med andra myndigheter. Detta gör man alltså helt enligt lag. Man utnyttjar dock inte den fulla kapaciteten som ett sådant system kan offerera. Av detta drar författaren slutsatsen att lagen till viss del hindrar samkörning i större utsträckning.

7 DISKUSSION

Författaren vill här föra en fortsatt diskussion kring de tidigare dragna slutsatserna, samt från analysen av sammanställd data. Diskussionen innehåller ytterligare problemområden på Institutionbasis, samt författarens förslag till åtgärder.

Olika generationer har lite olika förutsättningar. Att minimera pappersarbete kommer att hjälpa alla de som av ålder eller andra hinder har problem med detta. Yngre generationer har överlag lättare än äldre generationer att förstå teknik. Parallella system med en pappersversion och en web applikation bör finnas initialt så att man inte drar undan mattan för dem som inte har kunskapen att redigera en profil på Internet. Det handlar ju inte bara om ett så stort ingrepp som en personlig profil. Det kan ju handla om en så liten ändring som att två myndigheter delar information och man slipper pappersexercis. Institutioner i samhället behöver inte ett pappersoriginal för varje liten ändring som skall göras. Det som händer i de flesta fall är att pappret skannas in i digital form ändå. Det är inte tvunget att för varje beslut som ska tas ha en papperskopia när det på sekunder går att finna svaret i en databas. Redan där har man undviktt pappersarbete och en massa annat jobb genom att samköra begränsade register.

När man i år söker in till universitet så kan man på ansökan se att man bara skall ändra adress om den inte stämmer överens med den som finns i SPAR registret. Detta innebär att skolan hämtar upp adressen från SPAR databasen. Sedan står det vidare att information inte sparas i databaser och att information så som betyg skall bifogas. Detta är ju mycket märkligt eftersom ett personuppgiftsbiträde sparar ner personinformation i databaser men efter ett tag raderar informationen. Man kan med en enkel databaskoppling koppla ihop systemet med ladok. Med en sådan koppling kommer vi att kunna spara en hel skog vid varje antagningstillfälle. Information som finns i databaser måste kunna skyddas på ett bra sätt. Polisens identifieringsdatabas innehåller information om kännetecken och alibi på bland annat kriminella och utslagna. Denna information går att skydda mot dataintrång. Kan man inte skydda annan databasinformation då? Ett samhälle där myndigheter har total kontroll över privata individer är ett väldigt farligt samhälle. Många benämner detta som ett Big Brother samhälle där man inte kan röra sig fritt. Detta skall man naturligtvis inte sträva efter men det finns dock små ändringar som man skulle kunna göra utan att inskränka på integriteten. I dag kan man till exempel gå in på webbsiten www.hitte.se och mata in ett namn. Vid en sökning kommer inte bara namn, adress och telefonnummer till individen fram utan också bilder på huset som personen bor i. Inskränkning av integritet?

Varför vill då så många institutioner ha pappersoriginal när de senare skannas in i digital form. Detta är fortfarande en gåta. Man kan dock se en klar trend på att fler organisationer och institutioner tar emot digitala formulär. Visst finns det många som i

dag inte har kunskap om hur man fyller i ett formulär på Internet men alternativet borde finnas.

Den förenklade självdeklarationen talar för sig själv och behöver inte en närmare presentation. 2 681 110 personer deklarerade elektroniskt 2006. På endast ett fåtal år så har den elektroniska deklarationen vandrat från 0 till 6 681 110 personer. Detta innebär enorma besparingar och författaren antar att fler myndigheter kommer att anamma trenden i framtiden.

(<http://www.skatteverket.se/deklaration2006.4.59bd2f7d107d387b4ec8000476.html>)

I en artikel i Computer Sweden kan man läsa om lagen kontra rfid. Rfid är en radioetikett som sänder ut unik information som kan avläsas och registreras. Denna teknik används idag inom transport och logistik och i artikeln kommer man i en diskussion fram till att det inte i dagens läge är möjligt att applicera rfid inom dagligvaruhandeln. Detta på grund av PUL.

(Computer Sweden 20051031)

”För närvarande sätter lagen alltså stopp för rfid. Men EU-projektet ”Privacy and Identity management in Europe”, som bedrivs från Karlstad universitet, forskar kring olika tekniker som skulle kunna lösa upp det strikta ramverket runt pul”

Det intressanta i den här artikeln är att om man inte kan ända på lagen så får man ända på allt runtomkring den. Dvs. att på ett eller annat sätt går de att komma fram till sitt mål. Det handlar egentligen bara om hur man gör det. Antingen ändrar man på lagen eller så går man runt den.

Hinder återfinns både reellt och på tv. Insider 2005-12-01 visade ett program angående placering av barn i fosterhem. Vissa fosterhem var av ett par kommuner listade som rent olämpliga av olika anledningar. Eftersom man inte samkör sina register så placerade vissa utomstående kommuner, barn på dessa fosterhem på grund av ovetenskap. Här handlar det ju ändå om unga människors liv och framtid som man enkelt skulle kunna styra upp med att samköra register.

7.1 Övriga aspekter

Uppsatsen som ni nu tagit del av är en hel del spekulationer och ibland en spånande som skenat iväg en bit. Dock är allting genomförbart och det skulle helt klart revolutionera byråkratin.

Författaren började skriva denna uppsats i början på vårterminen –05. Redovisningen har på grund av olika omständigheter skjutits upp. Det har under denna tid hänt en hel del som till exempel att apoteken och läkare delar information genom en distribuerad databas. Denna information är dock klassad som känslig information som man under sommaren –05 börjat köra fullt ut. Detta tycker författaren visar att det verkligen är genomförbart att samköra databaser. har kunnat fungera som en ögonöppnare för läsarna.

Om man rent konkret ställer fördelarna med samkörning av databaser mot nackdelarna så är min personliga åsikt att fördelarna väger över nackdelarna om man kan hålla säkerhetsnivån på en hög nivå och att individerna själva bestämmer vad som får samköras.

7.1.1 Varför finns inte redan systemet?

För det första så tillåter inte lagen om man tolkar den strikt att man i full utsträckning samkör databaser. Man får inte enligt lag säga många men vad uppsatsen har kommit fram till så finns det möjligheter för den som vill komma bort från blanketter och byråkrati. Lagen är som sagt i många avseende tolkningsbar.

Om myndigheterna beslutar om eller om en omröstning genomförs så finns det möjlighet att lagstifta för att kunna använda sig av tekniken i full utsträckning. Lagen är inte lika anpassad och uppdaterad som tekniken för de system som finns i dag. Utvecklingen inom IT går så enormt framåt och lagstiftarna har svårt att hinna med. Det kommer allt emellanåt nya direktiv och framtiden har mycket att erbjuda.

Det finns många anledningar till att man vid dagens datum inte har utvecklat ett bättre system. Lagen sätter ju uppenbarligen sina gränser. Byråkrati och lathet ser författaren även som en väsentlig bromskloss i diskussionen. Man orkar inte läsa in sig på regler utan förutsätter att vissa provanden på något sätt är generella. Detta leder till kunskapsbrist och till outnyttjade resurser. Det leder även till att man inte är medveten om vad som faktiskt är möjligt att göra med relativt små ändringar och tillägg.

Vidare tror författaren att det kommer för lite påtryckningar från användarna. Med användarna menas inte bara de handläggare som sitter och handlägger och skannar in material från papper till databaser utan också de människor som i början fyller i papperet. Detta är ”du och jag”, alla vi människor som hela tiden måste bekräfta med papper. Det finns ju redan en ”elektronisk signatur” som används inom andra områden. Man har inte vetskapen om att man detta är genomförbart och därför faller det ju sig naturligt att man inte kräver enklare system.

Det finns nog också en del som är konservativa och menar på att det har fungerat så länge man kan minnas så varför man ändra på någonting som redan fungerar. Denna skara har antagligen inte sett alla de fördelar som man får med ett genensamt system. För många kan det visst vara skrämmande med en dator och man ser inte alla de körningarna som görs automatiskt. Det som är viktigt här är att grundligt informera negativa personer om de fördelar som tekniken har att erbjuda.

Det finns nog vidare en rädsla för att man blottar strupen om information samlas i databaser. De individerna i allmänhet inte vet är att informationen som sagts innan, redan finns i databaser. Den stora skillnaden är att man samkör den sinsemellan. Även om det redan i dag finns bra metoder för att hålla obehöriga utanför systemen så kommer det antagligen att behövas ännu bättre system i framtiden.

7.1.2 Förslag till fortsatt forskning

Denna uppsats har under skrivandet fått en ganska stor spännvidd och många olika ämnen har tagits upp. Dessa enstaka ämnen i sig är ju intressanta och bör hamna under vidare granskning. Ämnet är väldigt intressant och allt som man kan göra för att påskynda processen är en god tidsinvestering.

Det finns också en hel del att forska kring nu när USA vill köra sina flygplatsregister mot andra register för att kontrollera personer som passerar olika punkter på flygplatser. Att se på hur och om det blir möjligt att applicera detta i övriga världen.

8 REFERENSER

Här ger författaren förteckning över de källor som han refererat till under skapandet av denna uppsats.

Datainspektionen, (1997) ”Elektroniska spår i kundregister”

Datainspektionen, box 8114 10420 Stockholm Beställningar: 08-657 61 42 (telefonsvarare)

Datainspektionen, (2000) ”Information till registrerade enligt personuppgiftslagen”

Fritzes, (1996) ”Promemorian”

Stockholm

Göte Sylen, (2001) ”Introduktion till databaser”, Sammanfattning föreläsning 16 (2001-12-18), DDBMS & Client /Server IVB742

Informationssäkerhet, (2001) ”Informationssäkerhet – matematiska och systemtekniska institutionen”
IVB721, Växjö.

Jacobsen D I, (2002) ”Vad, hur och varför?”, Studentlitteratur, Lund, 9144040962

Justitiedepartementet., (2002) ”Behandling av personuppgifter – Information om personuppgiftslagen”, Fritzes kundtjänst, Stockholm ISBN 91-38-31558-0

ComputerSweden 051031 nr 107. sid 6 ”Lagen sätter stopp”

Insider 20051202 (Tv 3) ”Ungdomsvård i Sverige”.

Lagtexten

Internet

Datainspektionens hemsida <http://www.datainspektionen.se> (fragor_svar) 2005-03-15

www.datainspektionen.se/fragor_svar/personuppgifter/pul8.shtml 2005 -03-16

<http://www.skatteverket.se/deklaration2006.4.59bd2f7d107d387b4ec8000476.html> 2006-05-24

<http://www.infotorg.sema.se/info.htm> 2005-04-29

<http://www.hitta.se> 2005-11-29

(<http://www.ladok.se/index.php?id=omladok>) 2006-05-04

http://www.datainspektionen.se/om_datainspektionen/historik.shtml 2005-05-14

<http://hem.fyristorg.com/solhem/vteori2/ch2.html> 2006-05-23

http://www.hh.se/download/Uppsatsinformation/SET/Anvisningar_f%F6r_samhallsvetenskapligt_uppsatsarbete.pdf 2006-06-07

<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=426&typ=mot&rm=2004/05&bet=K225> 2006-06-08

http://hd.se/inrikes/2005/12/24/samkoerning_register_foereslaas 2006-06-08

9 GRAFISK INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Här ger författaren förteckning över de grafiska bilder och figurer som illustreras i denna uppsats. Vid annan illustratör än författaren är detta kommenterat.

Figurförteckning

<i>Figur 2.1</i>	<i>051117</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 12</i>
<i>Figur 2.2</i>	<i>051021</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 14</i>
<i>Figur 5.1</i>	<i>050612</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 32</i>
<i>Figur 5.2</i>	<i>050614</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 33</i>
<i>Figur 5.3</i>	<i>050627</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 35</i>
<i>Figur 5.4</i>	<i>050811</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 35</i>
<i>Figur 5.5</i>	<i>050827</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 36</i>
<i>Figur 5.6</i>	<i>050911</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid. 37</i>
<i>Figur 6.1</i>	<i>051011</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid.39</i>
<i>Figur6.2</i>	<i>050925</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid.40</i>

Tabellförteckning

<i>Tabell 4.1</i>	<i>050118</i>	<i>Skattemyndigheterna</i>	<i>sid.23</i>
<i>Tabell 5.2</i>	<i>050715</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid.25</i>
<i>Tabell 6.1</i>	<i>051016</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid.39</i>

Bilagsförteckning

<i>Bilaga 1</i>	<i>050715</i>	<i>Egen modell</i>	<i>sid.48</i>
-----------------	---------------	--------------------	---------------

Växjö
University

MATEMATISKA OCH SYSTEMTEKNISKA INSTITUTIONEN

SE-351 95 Växjö

Tel. +46 (0)470 70 80 00, fax +46 (0)470 840 04

<http://www.vxu.se/msi/>